

СЕКЦІЯ 5 ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ АНАЛІТИКО- ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

К.е.н. Башинська І.О., Шолом О.І.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса

Інформаційна безпека – стан захищеності національних інтересів України в інформаційній сфері, за якого не допускається (або зводиться до мінімуму) завдання шкоди особі, суспільству, державі через: неповноту, несвоєчасність, недостовірність інформації; несанкціоноване поширення та використання інформації; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки функціонування інформаційних технологій [1].

Метою даної роботи є виявлення основних елементів, загроз і системи забезпечення інформаційної безпеки України для надання рекомендацій щодо подальшого поліпшення.

Інформаційна безпека є необхідною умовою існування як особи, так і держави та суспільства загалом. Виходячи з цього доцільно виокремити такі рівні забезпечення інформаційної безпеки:

- рівень особи (формування раціонального, критичного мислення на основі принципів свободи вибору);
- суспільний (формування якісного інформаційно-аналітичного простору, плюралізм, багатоканальність в отриманні інформації, незалежні потужні ЗМІ, які належать вітчизняним власникам);
- державний (інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності державних органів, інформаційне забезпечення внутрішньої та зовнішньої політики на міждержавному рівні, система захисту інформації з обмеженим доступом, протидія правопорушенням в інформаційній сфері, комп'ютерним злочинам) [2].

Проблема забезпечення інформаційної безпеки є в більшості недержавних суб'єктів господарювання вітчизняної економіки. Саме тому виникла потреба в механізмі мобілізації й оптимального управління корпоративними ресурсами підприємства для захисту здійснюваного ними бізнесу від протиправних намагань зловмисників [3].

Основними елементами системи забезпечення інформаційної безпеки України є: громадяни України; Верховна Рада України; Президент України; Рада національної безпеки і оборони України; Кабінет Міністрів України; міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, зокрема, Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури й мистецтв України, Державний комітет інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державний комітет зв'язку та інформатизації України, Державний комітет архівів України, Департамент спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України; Національна Рада України з питань телебачення і радіомовлення; та ін.

Оцінка ефективності діяльності відповідних структурних підрозділів підприємства (організації) з використанням даних про витрати на запобігання можливим негативним впливам на економічну безпеку та про розміри відверненої і заподіяної шкоди дає об'єктивну (підкріплену економічними розрахунками) панораму результативності діяльності всіх структурних підрозділів (відділів, цехів) з цього питання. Конкретна оцінка ефективності роботи структурних підрозділів того чи того суб'єкта господарювання щодо економічної безпеки здійснюється з використанням таких показників:

- витрати на здійснення заходу;
- розмір відверненої шкоди;
- розмір заподіяної шкоди;
- ефективність здійсненого заходу (як різниця відверненої та заподіяної шкоди, поділеної на витрати на здійснення заходу) [2].

У процесі забезпечення інформаційної безпеки спочатку оцінюються загрози економічній безпеці підприємства, що мають правовий характер і включають:

- внутрішні негативні дії (неефективне фінансове планування та управління активами; малоефективна ринкова стратегія; помилкова кадрова і цінова політика);
- зовнішні негативні дії (спекулятивні операції на ринку цінних паперів; цінова та інші форми конкуренції);
- форс-мажорні (стихийне лихо, страйки, збройні конфлікти) та наближені до форс-мажорних обставини.

У процесі оцінки поточного рівня забезпечення інформаційної складової підлягають аналізу:

- фінансова звітність і результати роботи підприємства — платоспроможність, фінансова незалежність;
- конкурентний стан підприємства на ринку — частка ринку, якою володіє суб'єкт господарювання; рівень застосовуваних технологій та менеджменту;
- ринок цінних паперів підприємства [4].

Система забезпечення інформаційної безпеки України здійснює постійний моніторинг та прогнозування загроз, уточнення їх переліку та пріоритетності, відповідно до нових умов [5].

У цілому ж слід зазначити, що вибір цілей і методів протидії конкретним загрозам та небезпекам інформаційній безпеці становить собою важливу проблему і складову частину діяльності по реалізації основних напрямів державної політики інформаційної безпеки. У межах вирішення даної проблеми визначаються можливі форми відповідної діяльності органів державної влади, що потребує проведення детального аналізу економічного, соціального, політичного та інших станів суспільства, держави і особи, можливих наслідків вибору тих чи інших варіантів здійснення цієї діяльності.

Список літератури:

1. Аналітичні інструменти системи економічної безпеки суб'єктів господарювання: монографія / С.В. Філіппова, С.А. Нізяєва – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2012. – 179 с.
2. Соціально-правові основи інформаційної безпеки: навч. посіб. / В.М. Петрик, А.М. Кузьменко, В.В. Остроухов, О.А. Штоквич, В.І. Полевий; Укр. акад. наук, Держ. ун-т інформ.-комунікац. технологій. – К.: Росава, 2007. – 496 с.
3. Ковтуненко К.В., Шолом О.І. Особливості оцінки фінансової та економічної безпеки як складових системи безпеки підприємства / К.В. Ковтуненко, О.І. Шолом // Матеріали четвертої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті» (Одеський національний політехнічний університет, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. 12-19 грудня 2013). – Одеса, 2013. – С.47-48
4. Карлін М.І. Фінансова система України. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://libfree.com/182666578-finansifinsova_sistema_ukrayini_karlin_mi.html
5. Можливі підходи до визначення основ державної політики забезпечення інформаційної безпеки України / Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції "Безпека інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах"(Департамент спеціальних систем та захисту інформації, Служба безпеки України, Науково-виробнича фірма "Енран Телеком") [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=132

К.е.н, доц. Кірсанова В.В., Мельниченко О.М.

ОЦІНКА СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОБ'ЄКТУ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

Основні засоби є основним об'єктом капітальних інвестицій. В залежності від стану основних засобів приймаються рішення щодо напрямків (нове будівництво, реконструкція, модернізація, капітальний ремонт, використання орендних відносин) та обсягів капітальних інвестицій, визначаються джерела фінансування. У зв'язку з цим необхідно визначитися зі станом основних засобів. Інформаційною базою аналізу є фінансова звітність, дані синтетичного та аналітичного обліку за рахунками основних засобів та амортизаційних відрахувань.

Для аналізу стану та руху основних засобів використані дані «Балансу основних засобів України за 2012 рік», що складені Державною службою статистики України[1]. З метою визначення стану основних засобів за даними балансу розраховані показники руху та технічного стану основних засобів по видам економічної діяльності, що наведені у табл. 1.

Для аналізу руху та стану основних засобів використані наступні показники:

- коефіцієнт оновлення, що характеризує частку нових основних засобів у загальній вартості їх на кінець року;
- термін оновлення основних засобів, що розраховується як відношення вартості основних засобів на початок періоду до вартості введених основних засобів;
- коефіцієнт вибуття, що розраховується як відношення вартості основних засобів, що вибули до вартості основних засобів на початок року;
- коефіцієнт приросту основних засобів як відношення суми приросту основних засобів до їх вартості на початок року;
- коефіцієнт зносу як сума зносу основних засобів до первісної вартості [2, с.180-181].

Коефіцієнт зносу по основних засобам в Україні складає на початок року 77,8 %, на кінець – 76,7%. Є види діяльності – транспорт та зв'язок, де коефіцієнти зносу досягають критичного рівня та наближаються до 100 відсотків. Це свідчить про серйозні проблеми у технічному стані основних засобів та не відповідності їх сучасним вимогам технічного прогресу та неконкурентоздатності продукції, що виготовляється на застарілих основних засобах. На кінець року коефіцієнт зносу незначно покращився, але зменшення його на 1,1 % не може вважатися значним досягненням.

Технічний стан основних засобів покращується шляхом оновлення основних засобів. Коефіцієнт оновлення основних засобів по Україні склав у 2012 р. 2,09%, при цьому по сільському господарству, лісному господарству він склав 11,03, а по будівництву 11,82 %. Взагалі промисловість оновила свої основні засоби на 4,08 %, випереджаючими темпами оновлення проходило в переробній промисловості – 4,8%, у машинобудуванні коефіцієнт склав 3,76%.

Таблиця 1. Аналіз руху та технічного стану основних засобів

Назва виду економічної діяльності	Коефіцієнт оновлення, %	Термін оновлення, років	Коефіцієнт вибуття, %	Різниця між коефіцієнтом оновлення та вибуття, %	Темп росту залишкової вартості	Коефіцієнт зносу на кінець року, %	Коефіцієнт зносу на початок року, %	Зміна коефіцієнту зносу, %	Відношення річної суми нарахованої амортизації до первісної вартості на кінець року, %
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Усього	2,09%	47	2,61%	-0,52%	1,08	76,7%	77,8%	-1,1%	1,6%
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	11,03%	8	8,33%	2,70%	1,12	34,6%	33,6%	1,0%	6,9%
Промисловість	4,08%	24	2,40%	1,68%	1,07	57,3%	58,2%	-0,9%	3,6%
Переробна промисловість	4,80%	20	4,30%	0,49%	1,04	57,2%	57,3%	-0,1%	4,6%
Машинобудування	3,76%	25	3,50%	0,26%	1,09	63,7%	64,1%	-0,4%	4,5%
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	2,29%	42	0,51%	1,78%	1,05	58,7%	59,0%	-0,3%	2,1%
Будівництво	11,82%	8	5,39%	6,44%	1,26	55,1%	60,0%	-4,9%	4,1%
Діяльність транспорту та зв'язку	0,61%	164	1,91%	-1,30%	1,11	96,0%	96,4%	-0,4%	0,4%

Співставлення коефіцієнту оновлення та вибуття по галузям економічної діяльності та в цілому по Україні свідчить про дуже низькі темпи покращення стану основних засобів.

Відношення річної суми нарахованої амортизації, яка є джерелом капітальних інвестицій оновлення основних засобів, до первісної вартості основних засобів на кінець року показує, яку частину основних засобів можливо оновити за рахунок амортизаційних відрахувань, та відповідно підвищити коефіцієнт оновлення та покращити коефіцієнт зносу. Сума нарахованої амортизації може забезпечити більшу частину з фактичних показників оновлення. Таким чином, амортизаційна політика та організація обліку основних засобів як джерела капітальних інвестицій є важливою задачею для усіх підприємств не залежно від виду економічної діяльності.

Список літератури:

1. Баланс основних засобів України за 2012 рік /Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб /Г.В.Савицька – К.:Знання,2004.– 654с.

Чащухін С.

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

Необхідність проаналізувати проектні ризики виникає через те, що побудова потоків грошових коштів прогнозується і не підкріплена фактично. Висока ймовірність отримання недостовірних даних, які не дозволять правильно побудувати подальшу стратегію для розвитку проекту. А надто оптимістичні плани майбутнього обсягу продажів визначають маркетинговий ризик, тобто ризик недоотримання прибутку в результаті зниження кількості продажів результату виконання проекту. Важливо враховувати ризики недотримання графіку виконання проекту. Це є наслідком неправильної постановки цілей і невірною розподілу обов'язків між командою інвестиційного проекту, а також, непередбачених обставин, які впливають на термін розробки. Для обліку загальноекономічних ризиків необхідно проаналізувати зовнішнє оточення проекту.

Відповідно, одним з найважливіших моментів організації проекту є якісна і кількісна оцінка ризиків, щоб запобігти або мінімізувати збитки від їх впливу.

У представленому дослідженні розглядалися основні методи оцінки ризиків інвестиційного проекту. Але, на жаль, не існує єдиного методу, який би дозволив точно оцінити ризики інвестиційного проекту. Кожен з використовуваних методів має свої переваги і свої недоліки.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що основними підходами до кількісної оцінки ризику є наступні:

- Аналіз чутливості. Даний метод досліджує вплив певних варіацій найважливіших для проекту вхідних параметрів (обсягу інвестицій і витрат, доходів і норми дисконтування і т. п.) на стійкість показників ефективності проекту;
- Метод статистичних випробувань (або, як його ще називають, метод Монте-Карло). Цей метод дозволяє вибрати значення недетермінованих ключових вхідних параметрів випадково;

- Метод сценаріїв (або метод формалізованого опису невизначеності), який ґрунтується на опрацюванні досвідченими експертами сценаріїв кількох типових варіантів розвитку подій за проектом і відповідних їм значень динаміки випуску продукції, доходів, витрат і т. д., а також на розрахунку для кожного сценарію чистого дисконтованого доходу (ЧДД) та інших показників ефективності проекту.

Для якісного аналізу ризиків необхідно розставити ранги для ризиків, які визначені для проекту. При аналізі ймовірності та впливу даних ризиків передбачається, що жодних заходів щодо їх попередження не проводиться.

Якісний аналіз ризиків включає:

- Визначення ймовірності реалізації ризиків.
- Визначення тяжкості наслідків реалізації ризиків.
- Визначення рангу ризику по матриці «ймовірність - наслідки».
- Визначення близькості настання ризику.
- Оцінка якості використаної інформації.

Існує багато програмних продуктів, за допомогою яких можна кількісно оцінити ризики проекту. Наприклад, Project Expert, «Альт-Інвест», Microsoft Project. За допомогою налаштування Turbo Project для останнього можна оцінити методом Монте-Карло. Але це можна реалізувати і в знайомій всім програмі Excel (наприклад, в Excel-таблиці для повного розрахунку окупності інвестицій, яка, зокрема, дозволяє здійснити аналіз чутливості, як один з методів кількісної оцінки ризиків).

Одним з найбільш часто використовуваних програмних продуктів є Microsoft Project. Дана програмна платформа генерує власні звіти, які відображають основні параметри проекту. Оскільки Excel - програма, в якій найпростіше оцінити ризики проекту, варто оптимізувати звіти, які формуються в Microsoft Project, таким чином, щоб можна було побачити всі параметри проекту з урахуванням ризику, а також, саму схему оцінки ризиків за найбільш поширеним методом. Цей спосіб позбавляє від необхідності встановлювати Turbo Project для оцінки ризиків за методом Монте-Карло.

К.е.н., проф. Черкасова Т.І., Кірюшин М.В.

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

Конкурентоспроможність національної економіки в сучасному світі багато в чому визначається конкурентоспроможністю саме підприємства. Від рівня розвитку промислових підприємств залежать темпи науково-технічного оновлення виробничої бази та зростання продуктивності праці в інших галузях національної економіки. У цьому зв'язку стійке зростання конкурентоспроможності української промисловості є ключовим завданням реалізації моделі інноваційного розвитку економіки країни, переходу її в стан сталого поступального розвитку.

Проблема конкурентоспроможності підприємства носить у сучасному світі універсальний характер. Структурні та технологічні трансформації, що відбуваються в Україні, нестабільність національних товарних ринків дозволяють пояснити зсув акценту управління конкурентоспроможністю з макро- на мікрорівень, що вимагає розробки внутрішньофірмового механізму управління конкурентоспроможністю як продукції, так й підприємства в цілому.

У розвиток теорії конкуренції значний вклад внесли такі науковці як М. Портер, Ф. Хайек, Ф. Найт, І. Нонаки, В. Хруцький, Р. Фатхутдінов, А. Воронкова, О. Кузьмін, П. Перерва, Н. Чухрай, О. Ястремська та інші. Але питання забезпечення конкурентоспроможності окремих підприємств та оцінка її рівня залишаються недостатньо дослідженими. Таким чином тема роботи є актуальною.

Метою роботи є систематизація підходів до створення методичного інструментарію оцінки конкурентоспроможності промислового підприємства.

Сьогодні існують різні підходи до визначення сутності поняття «конкурентоспроможність». Найбільш вірним, на наш погляд, є визначення конкурентоспроможності як здатності ефективно розпоряджатися власними і позичковими ресурсами в умовах конкурентного ринку[1]. Більшість науковців вважають, що для забезпечення конкурентоспроможності промислового підприємства необхідне систематичне удосконалення всіх елементів виробничо-господарського циклу, яке забезпечує конкурентні переваги в області НДДКР, виробництві, управлінні, фінансах, маркетингу тощо.

Найбільш суттєвим в оцінці конкурентоспроможності слід вважати оцінку динаміки показника вартості компанії. Це пояснюється тим, що вартість підприємства інтегровано характеризує як стан його внутрішнього середовища, так і зовнішнє оточення. Значною перевагою цього показника є те, що він дозволяє зіставляти результати діяльності різних суб'єктів господарювання. Управлінську концепцію зростання вартості бізнесу прийнято розглядати як найбільш результативну. Дослідження експертів показують, що найбільш конкурентоспроможними, як правило, є ті підприємствами, в яких головним критерієм оцінки якості прийнятого управлінського рішення є подальше підвищення вартості бізнесу.

Однак вважаємо, що при оцінці напрямків діяльності підприємства, які забезпечують подальше зростання його конкурентоспроможності, не слід обмежуватися показником вартості підприємства. Реальні можливості забезпечення конкурентоспроможності підприємства слід розглядати у площині як стратегічного, так й тактичного управління впродовж всіх етапів життєвого циклу підприємства.

Аналіз економічної літератури дозволяє виділити декілька основних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства:

- матричні методи. Даний підхід базується на маркетинговій оцінці діяльності підприємства і його продукції. У основі методики - аналіз конкурентоспроможності з врахуванням життєвого циклу продукції підприємства;
- методи, засновані на оцінці конкурентоспроможності продукції підприємства. Ця група методів ставить у відповідність конкурентоспроможність підприємства та конкурентоспроможність його продукції і є найбільш поширена. Для визначення конкурентоспроможності продукції використовуються різні маркетингові і кваліметричні методи, в основі більшості яких лежить визначення співвідношення ціна – якість;
- методи, засновані на теорії ефективної конкуренції. Суть підходу полягає в бальній оцінці експертами можливостей підприємства по забезпеченню конкурентоспроможності. Кожна з сформульованих в ході попереднього аналізу можливостей підприємства по досягненню конкурентних переваг оцінюється експертами з позиції наявних ресурсів;
- комплексні методи. Оцінка конкурентоспроможності підприємства в рамках цих методів здійснюється на підставі виділення тактичній і потенційній конкурентоспроможності підприємства.

До недоліків існуючих підходів слід віднести: труднощі визначення повного переліку чинників впливу на конкурентоспроможність підприємства; труднощі і суб'єктивізм при визначенні ваги якого-небудь чинника; зведення різних за природою

техніко-економічних показників в комплексний показник конкурентоспроможності суб'єкта господарювання; складність визначення географічних кордонів конкретного товарного ринку.

Вважаємо, що найбільш об'єктивним методом оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства є метод, заснований на теорії ефективної конкуренції. Даний метод розглядає всі основні аспекти господарської діяльності промислового підприємства, виключає дублювання показників і дозволяє оперативно і об'єктивно оцінити місце підприємства на конкурентному ринку.

Його поширення на практиці потребує своєчасного формування стратегії підприємства з визначенням перспективних напрямів діяльності, уточненням стратегічних цілей і засобів їх досягнення. Досягнення тактичних цілей, які відповідають різним етапам реалізації стратегії, як правило, контролюють за допомогою інструментів операційного контролінгу (впровадження системи цінкових знижок, вибором баз розподілу постійних витрат, використанням різноманітних методів управління витратами та ін.), що націлені на забезпечення отримання прибутку від операційної діяльності.

Ефективний інструментарій оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства повинен стати основою організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств.

Список літератури:

1. Конкурентоспроможність: проблеми науки і практики: монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006.

Шаповаленко К. Ю.

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА І МЕТОДИ ЇХ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ

Науковий керівник: к.е.н., проф. каф. економіки підприємств Черкасова Т.І.

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

На сучасному етапі розвитку економіки України важливою є проблема забезпечення фінансової безпеки підприємств. Це обумовлено посиленням впливу зовнішнього середовища на умови діяльності підприємства, зміною форм та методів державного регулювання та необхідністю більш обґрунтованого прийняття управлінських рішень в умовах зростання невизначеності.

Питанням економічної безпеки підприємства та обґрунтування фінансових рішень приділяли увагу такі науковці як І. Бланк, С. Голов, І. Карпусь, Г. Козаченко, А. Ляшенко, Е. Майер, С. Петренко, В. Пономарьов, О. Портна, М. Пушкар, О. Терещенко, Д. Хан та інші. Але визначення та оцінка фінансових ризиків, розробка шляхів їх мінімізації і нейтралізації залишаються актуальними.

Метою роботи є систематизація фінансових ризиків та методів їх нейтралізації як підґрунтя розробки внутрішнього механізму нейтралізації фінансових ризиків підприємства.

Фінансовий ризик є однією з найбільш складних категорій, яка пов'язана з здійсненням підприємницької діяльності. Фінансові ризики - це, по-перше, небезпека потенційно можливої, ймовірної втрати ресурсів або недоодержання доходів порівняно з варіантом, що розрахований на раціональне використання ресурсів у даній сфері

діяльності; по-друге, можливість одержання додаткового обсягу прибутку, пов'язаного з ризиком. Виходячи з цього, фінансові ризики належать до групи спекулятивних ризиків, які у результаті виникнення можуть призвести як до втрат, так і до вигащів[1].

Аналіз умов діяльності підприємства потребує виявлення джерел ризику, визначення ймовірності понесення та обсягу збитків, що пов'язанні з цими ризиками, а також визначення дій, за допомогою яких можна мінімізувати ризик або зовсім його уникнути. З метою управління фінансовими ризиками їх класифікують за такими ознаками:

- за можливістю страхування – страхований та не страхований ризик;
- за рівнем фінансових втрат – допустимий, критичний та катастрофічний ризик;
- за сферою виникнення – зовнішній та внутрішній ризик;
- за можливістю передбачення – прогнозований та не прогнозований ризик;
- за тривалістю впливу – постійний та тимчасовий ризик;
- за можливими наслідками – ризик, що викликає фінансові втрати; ризик, що викликає упущену вигоду; ризик, що викликає втрати або додаткові доходи;
- за об'єктом виникнення – ризик окремої фінансової операції, ризик різних видів фінансової діяльності, ризик фінансової діяльності підприємства в цілому;
- за можливістю подальшої класифікації – простий та складний ризик. [1]

Важливу роль в управлінні фінансовими ризиками підприємства відіграє механізм нейтралізації ризиків. Існують наступні методи нейтралізації ризиків:

1) *ухилення від ризику* - це просте уникнення заходів, пов'язаних з ризиком. Цей напрямок нейтралізації фінансових ризиків полягає в розробці таких заходів, які повністю виключають конкретний вид фінансового ризику. Проте уникнення ризику для підприємця часто означає відмову від отримання прибутку;

2) *лімітування фінансових ризиків* полягає у встановленні внутрішніх нормативів для фінансових операцій, за якими фінансові ризики можуть перевищувати допустимий рівень;

3) *хеджування* - страхування ціни товару як від ризику, так й від небажаного для продавця падіння або не вигідного покупцеві зростання ціни шляхом створення зустрічних валютних, комерційних, кредитних та інших вимог і зобов'язань. Хеджування використовується підприємством з метою страхування прогнозного рівня доходів шляхом передачі ризику іншій стороні, вимагає певних витрат на виплату комісійної винагороди брокерам, премій по опціонам та інше;

4) *страхування фінансових ризиків* - це вид страхування, яке передбачає обов'язки страховика по страхових виплатах у розмірі повної або часткової компенсації втрат доходів особи, на користь якої укладено договір страхування, що викликані наступними подіями: скорочення обсягу виробництва в результаті обумовлених у договорі подій; банкрутство; непередбачені витрати; неналежне виконання договірних зобов'язань контрагентом застрахованої особи, яка є кредитором по угоді; понесені застрахованою особою судові витрати;

5) *диверсифікація* - процес розподілу капіталу між різними об'єктами вкладення, які безпосередньо не пов'язані між собою. Цей механізм використовують перш за все для нейтралізації несистематичних видів ризиків;

6) *розподіл ризиків* заснований на частковому їх трансферті партнерам за окремими фінансовими операціями. Основними формами нейтралізації цього виду ризику є розподіл ризику між: учасниками інвестиційного проекту; підприємством і постачальниками сировини і матеріалів; учасниками лізингових та факторингових операцій;

7) *самострахування* (внутрішнє страхування) засноване на резервуванні підприємством частини фінансових ресурсів, дозволяє подолати негативні фінансові

наслідки по окремим фінансовим операціям, з якими ці ризики не пов'язані. Основними формами цього напрямку нейтралізації фінансових ризиків є: формування резервного фонду підприємства, цільових резервних фондів, системи страхових запасів матеріальних і фінансових ресурсів по окремих елементах оборотних активів підприємства[2].

Таким чином, розробка внутрішнього механізму нейтралізації фінансових ризиків пов'язана з вибором методів мінімізації їх негативних наслідків, які системно використовують в рамках самого підприємства.

За умов зростання рівня конкуренції кожне підприємство повинно своєчасно ідентифікувати і правильно оцінювати ступінь фінансових ризиків, що забезпечить можливість ефективного управління ними. Створення та впровадження механізму нейтралізації фінансових ризиків як складової системи економічної безпеки підприємства дозволить зменшити як ймовірність виникнення фінансових ризиків, так й їх негативний вплив на діяльність підприємства в цілому

Список літератури:

1. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 207-210с.
2. Ковальова А.М., Лапуста М.Г., Скамай Л.Г. Фінанси фірми: Підручник. – М.:ИНФРА-М, 2000. – 67с.

Шолом А.І., к.е.н. Башинська І.О.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ (ПОЛІТИКА КОРОЛІВСТВА ШВЕЦІЇ)

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

Створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та реалізації права на підприємництво є невід'ємною складовою розвитку та економічної безпеки України, пріоритетною функцією уряду. Належний рівень бізнесу економічної безпеки є ключем до соціально-економічного розвитку, так як ринок, в якому конкуренція є основним компонентом, що загрожує. Прогалини у правовому полі держави, загальна фінансова нестабільність створює додаткові труднощі для ефективного управління. Інформаційна сфера являє собою сукупність інформації, інформаційної інфраструктури, суб'єктів, що здійснюють збір, формування, розповсюдження і використання інформації, а також системи регулювання виникаючих при цьому громадських відносин [1].

Важливість вивчення теоретичних засад та розробка прикладних рекомендацій щодо підвищення рівня забезпечення інформаційно-аналітичної безпеки підприємства в країнах, які переходять до ринкових відносин, зумовлена, в першу чергу, призупиненням темпів розвитку бізнесу в умовах виходу зі світової фінансової кризи. Відповідно необхідні проведення системно-структурного аналізу та імплементація позитивного світового досвіду забезпечення інформаційно-аналітичної складової економічної безпеки підприємства.

Метою даної роботи є виявлення особливостей політики Королівства Швеції щодо забезпечення інформаційно-аналітичної безпеки для перейняття позитивного досвіду українськими підприємствами.

Загрозами національної безпеки Королівства Швеції в інформаційній сфері є сукупність умов та чинників, які становлять небезпеку життєво важливим інтересам держави суспільства і особи у зв'язку з можливістю негативного інформаційного впливу на свідомість та поведінку громадян, а також інформаційні ресурси та інформаційно-технічну інфраструктуру.

В механізмі забезпечення інформаційної безпеки мають бути враховані національні інтереси в інформаційному середовищі, внутрішні та зовнішні загрози цим інтересам і передбачена система засобів виявлення та нейтралізації загроз. Механізм має включати двосторонній зв'язок між суспільством, засобами масової інформації й державою, він допоможе своєчасно сповістити про зміни громадської думки та оцінювати ефективність ужитих заходів. Саме тому у Швеції діє програма «електронний уряд».

Електронний уряд фокусується на використанні нових інформаційних і комунікативних технологій урядом, які застосовуються до повного спектру управлінських функцій.

Прийняті рамкові документи – Програму 2020 (документ базується на Лісабонській стратегії) та Міністерську декларацію 2009 року, прийнятий в м. Малмьо (Швеція) на Міністерській конференції та встановлює цілі на 5 років, зокрема:

- посилення мобільності всередині єдиного ринку;
- посилення ефективності та результативності Уряду при скороченні адміністративних бар'єрів через використання інформаційних технологій;
- надання повноважень громадянам та бізнесу.

Проте залишається значна різниця між результатами послуг для бізнесу і послуг для громадян.

У Швеції та ще 5 Провідних країн (Австрія, Мальта, Португалія, Сполучене Королівство), в яких повністю доступні онлайн 20 основних послуг [2].

Одним з головних засобів забезпечення інформаційної безпеки є правове регулювання засобів масової інформації.

Конституція Швеції гарантує всім громадянам «у їхніх відносинах із державною службою вільне одержання будь-якої інформації або можливість ознайомитися з іншими думками», передбачено захист прав громадян на одержання необхідної інформації.

Дослідники М. Прайс та П. Круг виокремлюють чотири основні аспекти правового середовища, в якому діють засоби масової інформації та завдяки якому законодавство або сприяє, або перешкоджає їх незалежності й ефективності:

- збір інформації;
- регулювання змісту;
- нейтральне стосовно змісту регулювання, яке водночас здатне впливати на зміст побічно;
- захист журналістів у процесі їхньої професійної діяльності, у тому числі захист від фізичного нападу [3].

Відповідно до оцінок шведських військових аналітиків – інформаційна зброя стане основним засобом ведення негласної війни, з огляду на залежність розвинених держав, яка підсилюється від систем зв'язку та інформації. Тому, для адекватного захисту країни в ході інформаційної війни, необхідно, насамперед, створити ефективну систему державного управління і контролю.

Список літератури:

1. Башинська І.О. Розділ 3.2. Уточнення визначення дефініції та економічного змісту категорії «економічна безпека підприємства» (С. 14-20) у кол. монографії Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2т.]. – Дніпропетровськ: «ФОР Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – 349 с.
2. Почепцов Г.Г., Чукут С.А. Інформаційна політика: Навч. посіб. 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 663 с.
3. Соціально-правові основи інформаційної безпеки: навч. посіб. / В.М. Петрик, А.М. Кузьменко, В.В. Остроухов, О.А. Штоквич, В.І. Полевий; Укр. акад. наук, Держ. ун-т інформ.-комунікац. технологій. – К.: Росава, 2007. – 496 с.